

23

TEKNİK UYGULAMALARDA ELEKTRİK TEHLİKELERİ ve İSG

41
slayt

AMAÇ:

**Elektriği tanıtmak, tehlikelerini belirlemek
ve bu tehlikelerden korunma yolları
hakkında bilgilendirmek**

2. Bölüm

2017 GÜZ

Nurdoğan İNCİ

nurdoganinci@gmail.com

Elektrik Mühendisi

Öğretim görevlisi

İş Sağlığı ve Güvenliği Danışmanı

Elektrik Çalışmalarında İSG

BÖLÜM 2

1 STATİK ELEKTRİK TEHLİKELERİ VE ÖNLEMLERİ

2 AŞIRI AKIMLARA KARŞI ÖNLEM

3 TEMAS GERİLİMİNE KARŞI KORUNMA

4 TOPRAKLAMA UYGULAMALARI İLE ÖNLEM

5 KAÇAK AKIM RÖLESİ ÇALIŞMA PRENSİBİ

6 ELEKTRİK KONTAĞINDAN KAYNAKLANAN YANGIN

TEKNİK UYGULAMALARDA ELEKTRİK TEHLİKELERİ ve İSG

MEVZUAT

ELEKTRİK İÇ TESİSLERİ YÖNETMELİĞİ

RG 18565 – 04.11.1984

ELEKTRİK İÇ TESİSLERİ YÖNETMELİĞİ

6. KEZ DEĞİŞİKLİK İLE SON DURUM

RG 25484 – 16.06.2004

ELEKTRİK TESİSLERİNDE TOPRAKLAMA YÖNETMELİĞİ

RG 24500 – 21.08.2001

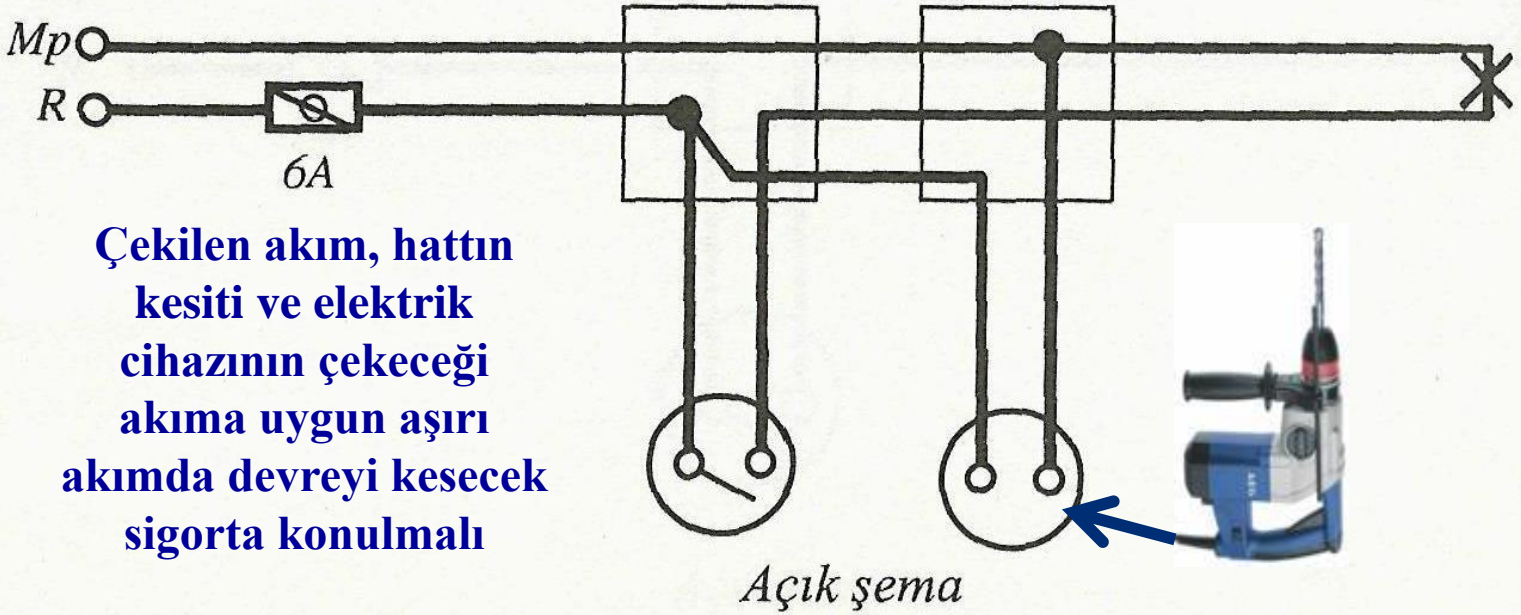
BÖLÜM 2

2 AŞIRI AKIMLARA KARŞI ÖNLEM

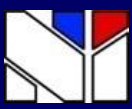
2-AŞIRI AKIMA KARŞI ÖNLEM

AŞIRI AKIMLARA KARŞI DEVRE KORUNMALI

2

Tek lamba ve tek kutuplu anahtar ile priz devresi

2-AŞIRI AKIMA KARŞI ÖNLEM

II-27/42

ELEKTRİK AŞIRI AKIMA KARŞI KORUMA ELEMANLARI

Beslemenin otomatik olarak kesilme sistemleri

Buşonlu sigortalar

Bıçaklı sigortalar

WL otomatlar

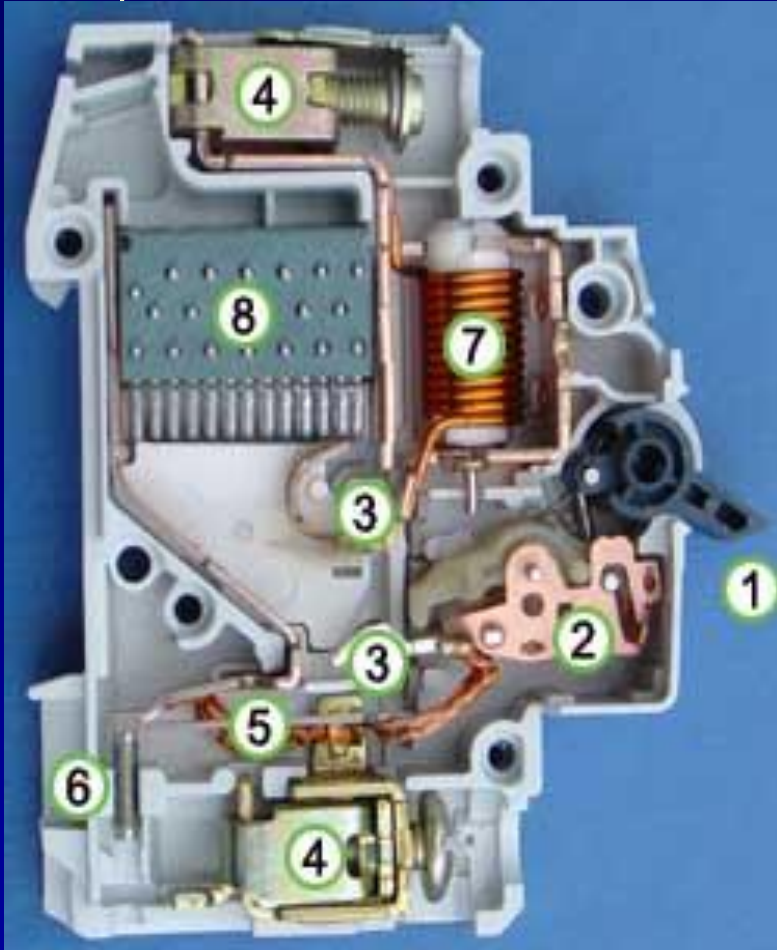

2-AŞIRI AKIMA KARŞI ÖNLEM

II-28/42

Beslemenin otomatik olarak çok kısa sürede kesilmesi

WL OTOMAT ÇALIŞMA SİSTEMİ

1-Aktüatör kolu - elle kullanılan ve kesici Ayrıca devre kesici (veya Açık Kapalı durumunu gösterir)

2-Aktüatör mekanizması - güçleri ileten mekanizma grubu

3-Termik Manyetik komutları açma mekanizmasına aktaran sistem (bazı tiplerinde geciktirmeli sistem)

4-Terminalleri (kabloların bağlandığı klemens)

5-Bimetal şerit. (geçen akımı termik olarak kontrol eden)

6-Kalibrasyon vida - üretici montaj sonra tam ayarlamak vidası

7-Solenoid (kısa devre akımında manyetik olarak açan mekanizma)

8-Ark bölücü / söndürücü

BÖLÜM 2

2 TEMAS GERİLİMİNE KARŞI KORUNMA

3-TEMAS GERİLİMİNE KARŞI KORUNMA

(AC 50 V. 50 m.A) (DC 120 V. 120 mA)

Geçen akımın devre direnci arttırılır.

Kumanda ve dağıtım pano önleri zemini izole hale getirilir,

Elektrikli cihazların insan değebilecek noktaları elektriğe karşı **ya mekanik muhafazaya alınır veya izole edilir.**

Seyyar kablolarda mekanik etkilere maruz kalan yerlerde **NY Y (TTR)** tipi, askılı veya duvara tespit edilenlerde **NYM** tipi kablo kullanılmalı

Rutubetli ortamlarda elektrik kaçağı oluşabilir bunun için ANTİGRON tesisat yapılmalıdır.

II-30/42

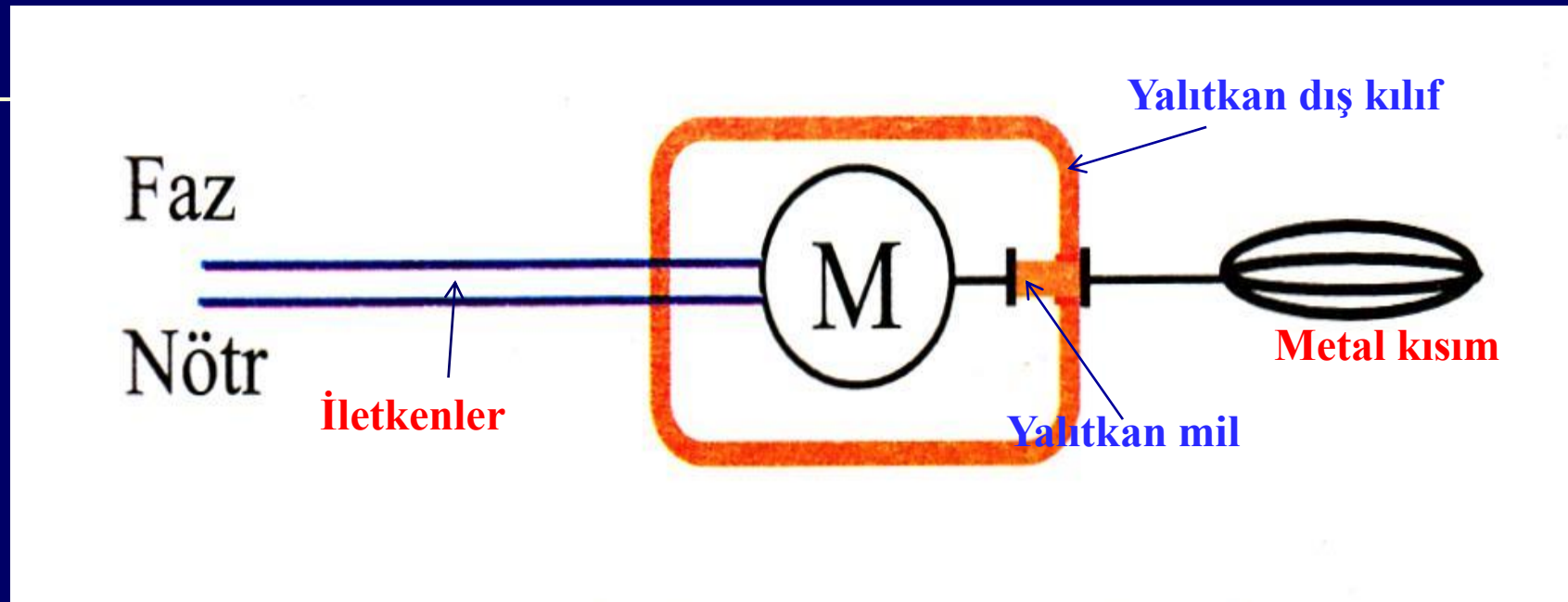
ANTİGRON TESİSAT MALZEMELERİ

NI1103141

MAXIA

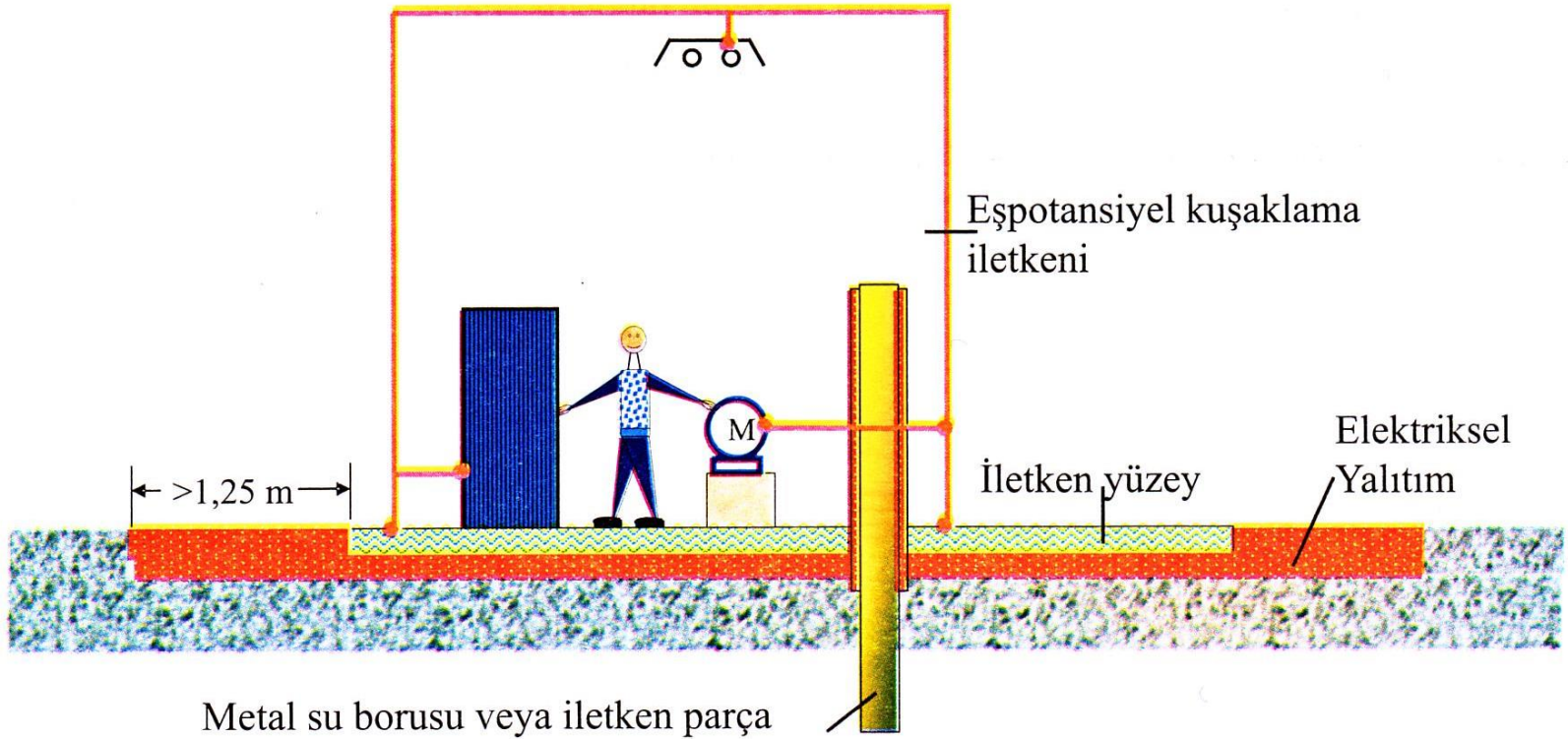
Elektrik tehlikeleri ve ISG

Elektrikli seyyar el aletlerinde II. Sınıf korumalı olan aletler kullanılmalıdır.

Elektrikli el aleti üzerinde bulunan işaret

Eş potansiyel sistem

Elektrik tehlikeleri ve İSG

BÖLÜM 2

4 TOPRAKLAMA UYGULAMALARI İLE ÖNLEM

4-İYİ TOPRAKLAMA YAPARAK KORUMA

**ELEKTRİKLE ÇALIŞAN TÜM SABİT MAKİNELER MUHAKKAK
TOPRAKLANMALIDIR.**

Topraklamanın çalışma prensibi;

1. Kaçak akımda hattın sigortasını attırarak devreyi keser,
2. Sızıntı kaçakta temas gerilimi 50 Voltun altında olmalı

Toprak hattı:

- Düşük dirençte olmalı,
- Takip edilebilir olmalı,
- Sağlam ve mekanik, kimyasal etkilere dayanıklı olmalı,
- Hattın sigorta kesme değerindeki akıma dayanıklı olmalı,
- Toprak hattı kablo rengi sarı yeşil olmalı,

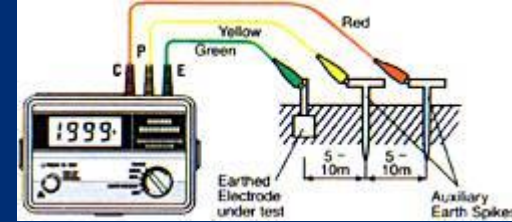

4-Topraklama

ELEKTRİKLE ÇALIŞAN TÜM SABİT MAKİNELER MUHAKKAK TOPRAKLANMALIDIR.

Topraklama; Düşük dirençte olmalı, Toprak hattı takip edilebilir olmalı

- Sağlam, mekanik ve kimyasal etkilere dayanıklı olmalı
- Hattın sigorta değerindeki akıma dayanıklı olmalı
- (Koruma $<10\Omega$) (koruma $<5\Omega$), (işletme $<2\Omega$),
- (Paratöner, Parafudr $<5\Omega$) (Parafudr $<2\Omega$)

- Evlerde en az $2,5 \text{ mm}^2$ toprak hattı olmalı, (korunmalı durumda $1,5 \text{ mm}^2$)
- Fabrika ve benzeri iş yerlerinde en az 4 mm^2 , olmalı
- Üç fazda, nötr 16 mm^2 kadar eşit sonrası düşük kesit
- Daha büyük kesitlerde nötr kesiti 25/16, 35/16, 50/25, 70/35, 95/50
- Seyyar aletlerin topraklama kontrolü en geç 6 ayda bir yapılmalı
- Toprak direnci her yıl EMO veya akredite firmaya ölçtürülüp raporu saklanmalı

4-Topraklama

Alçak gerilim şebekeleri

Tesisat yönetmelikleri, alçak gerilim şebekelerinde kullanılmak üzere, temel olarak üç çeşit topraklama bağlantısı belirlemektedir. Bağlantı şekillerini belirleyen isimlerden,

ilk harf **transformatörün** sıfır noktasının toprakla bağlantı durumunu işaret etmektedir. (**T** - Toprağa bağlı), (**I** - Topraktan yalıtılmış)

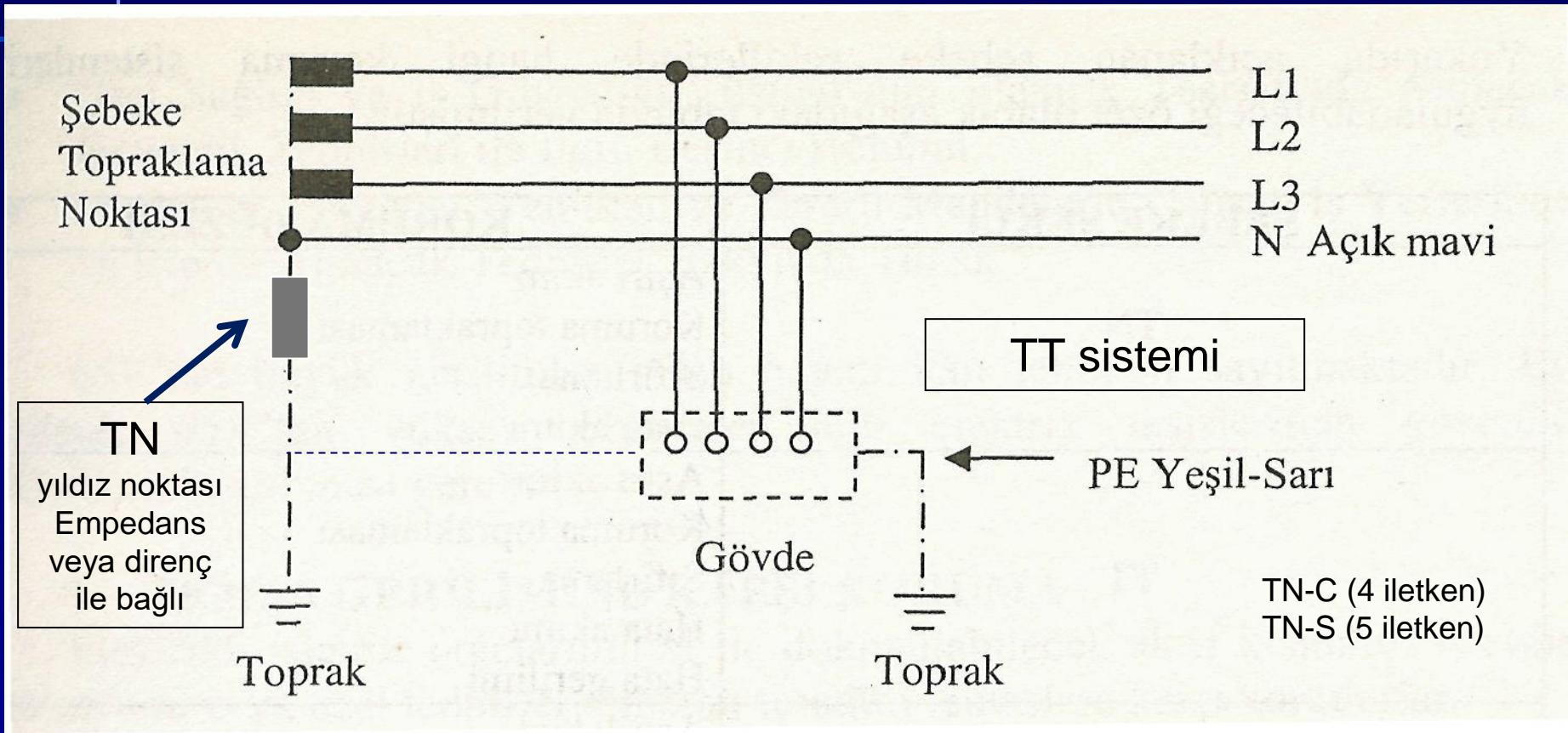
İkinci harf ise **cihazların** toprağa bağlantı durumunu gösterir (**T** – Toprağa bağlı), (**N** – Sıfır hattına bağlı)

- Üçüncü harf ise (**S** – Ayrık (separated)), (**C** – Birleştirilmiş (combined))
- **TN-C** Nötr hattının kopması büyük tehlike yaratır.
- **TN-S** Nötr hattı yalıtılmış olmalı
- **TT** Nötr ve cihazlar ayrı ayrı topraklanmış ve nötr yalıtılmış
- **TN-C-S** Şebekenin bazı bölümlerinde nötr toprak ayrılmış

4-TOPRAKLAMA İŞLEMLERİ

TN-C Sistemi (4 iletken) Nötr direnç veya empedans bobin ile toprağa bağlı

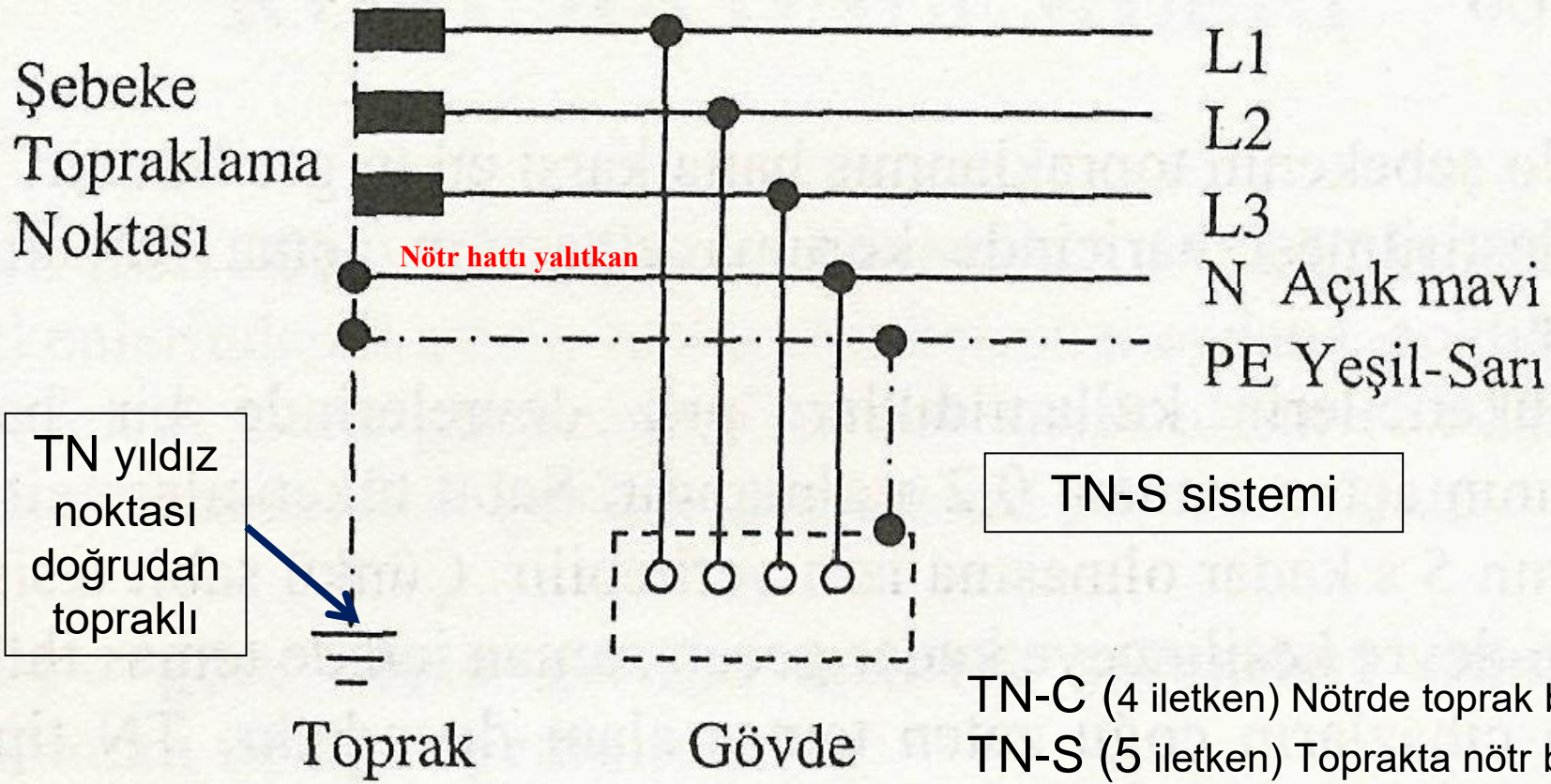

Üç faz ve Nötr hattı çekilmiş toprak hattı ayrıca çekilmiş

4-TOPRAKLAMA İŞLEMLERİ

TN-S Sistemi (5 iletken) Toprakta nötr bağlı

Nötr ve koruma iletkenleri beraber çekilmiş şebeke

II-37/42

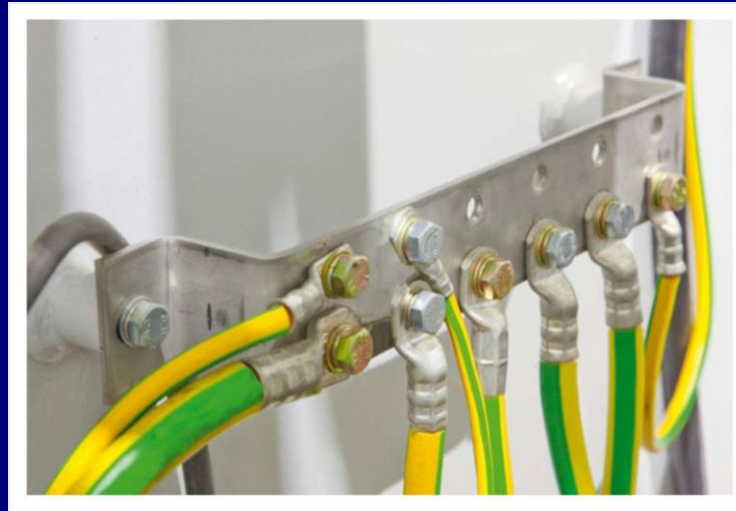
NI1103141

Elektrik tehlikeleri ve İSG

II-37/42

4-İYİ TOPRAKLAMA YAPARAK KORUMA

Şekil 1

TOPRAK FAZ veya NÖTR

Şekil 2

Şekil 3

ELEKTRİK KABLO RENKLERİ

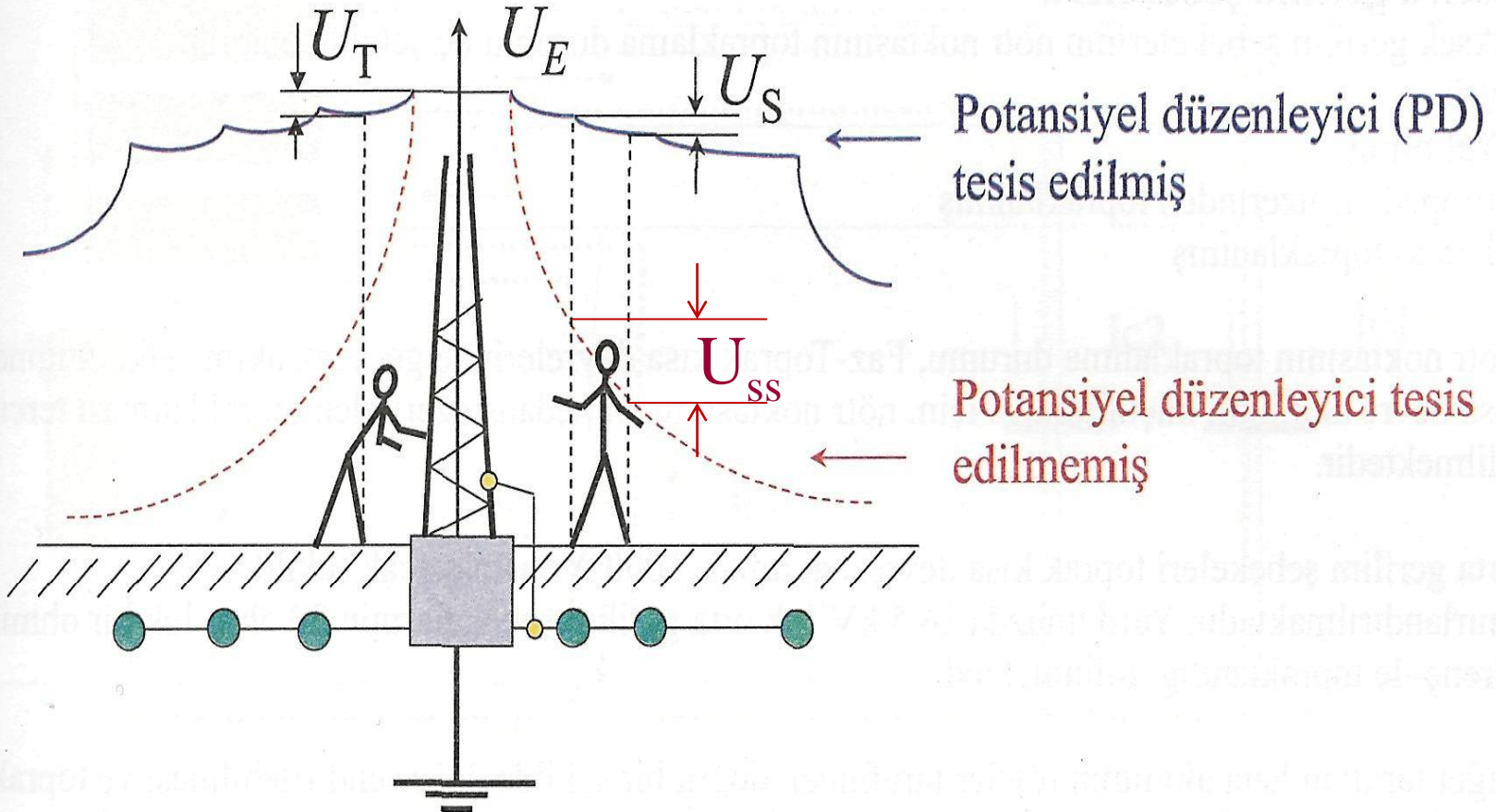
İnternet'ten

	Single Phase	Three Phase
Phase Conductor (Line) Faz İletkenleri renkleri	Tek Faz Brown Kahverengi	Üç Faz Line 1 Brown Kahverengi Line 2 Black Siyah Line 3 Grey Gri
Neutral Conductor Nötr kablosu	 Blue Mavi	
Protective Conductor Toprak Kablosu	 Green-and-Yellow Yeşil-Sarı	

4-TOPRAKLAMA İŞLEMLERİ

YG-TOPRAKLAMA:

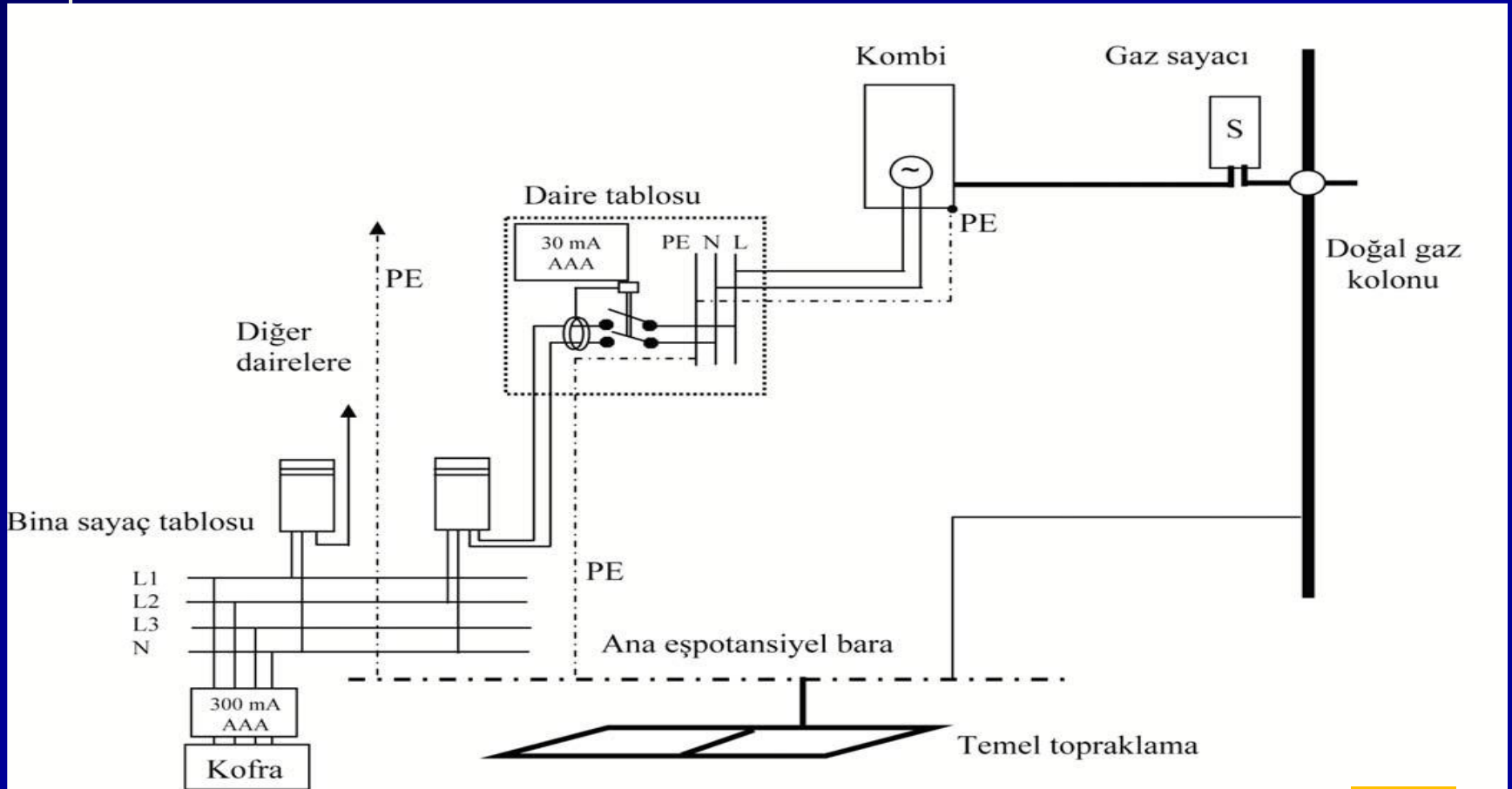
Potansiyel dağılımı

4-TOPRAKLAMA İŞLEMLERİ

DOĞALGAZ TESİSİNDE TOPRAKLAMA

Potansiyel dağılımı

TT sistemde doğru bağlantı şekli

EMO

Elektrik tehlikeleri ve İSG

YG TOPRAKLAMA İŞLEMLERİ

Y.G. Tesislerinde topraklama

ELEKTRİK TESİSLERİNDE TOPRAKLAMA YÖNETMELİĞİ

RG 21.08.2001 24500

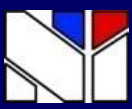
Madde 5-Çıplak bakır veya bakır kaplı çelikten yapılmış topraklayıcı sistemlerin yer altı çelik sistemler korozyona uğramaması için metalik olarak değmemesi gerekir.

Madde 5- Topraklama iletkenleri mekanik bakımından ve korozyona karşı dayanıklılık bakımından kullanılabilcek en küçük kesitler;

Bakır 16 mm², Alüminyum 35 mm², Çelik 50mm²

ELEKTRİK ENERJİSİ KESİLEN YERALTI VEYA HAVAİ HATLARIN BAKIMA BAŞLAMADAN ÖNCE TOPRAKLANMALIDIR

4-TOPRAKLAMA İŞLEMLERİ

"Elektriği siz topraklamazsanız o sizi topraklar"

BÖLÜM 2

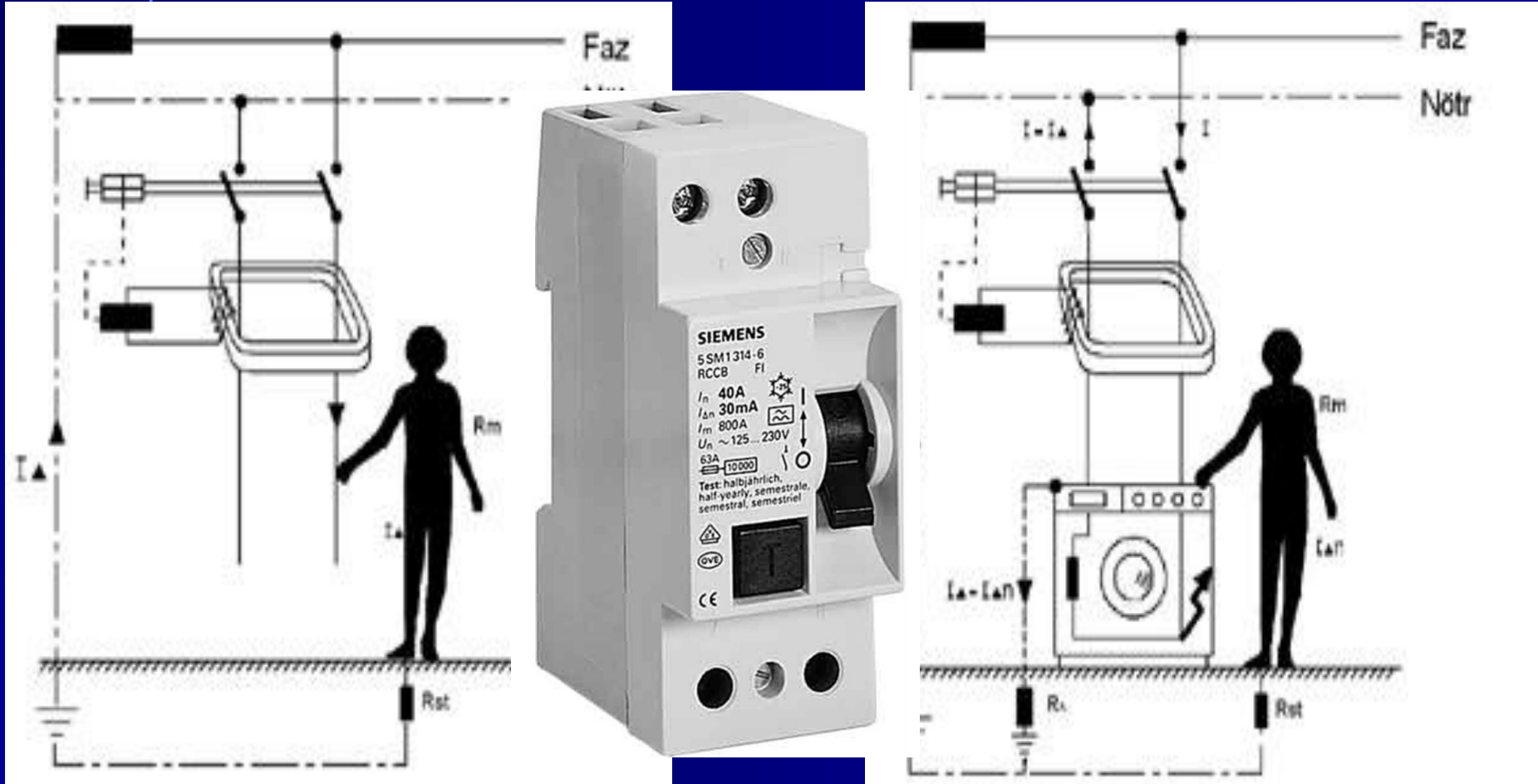
5 KAÇAK AKIM RÖLESİ ÇALIŞMA PRENSİBİ

5-KAÇAK AKIMIN KONTROLÜNÜ YAPMA

3

İNSAN ÜZERİNDEN GEÇEN ELEKTRİKTEN KORUNMA

5-KAÇAK AKIMIN KONTROLÜNÜ YAPMA

Kaçak akım rölesi / Artık akım rölesi

30mA hassasiyetindeki
bir kaçak akım koruma rölesi
için

In / 2 - 15mA açma yapmaz

In 30mA 300 ms

2 x In 60mA 150 ms

5 x In 150mA 40 ms

TEMAS GERİLİMİNE KARŞI KORUNMA

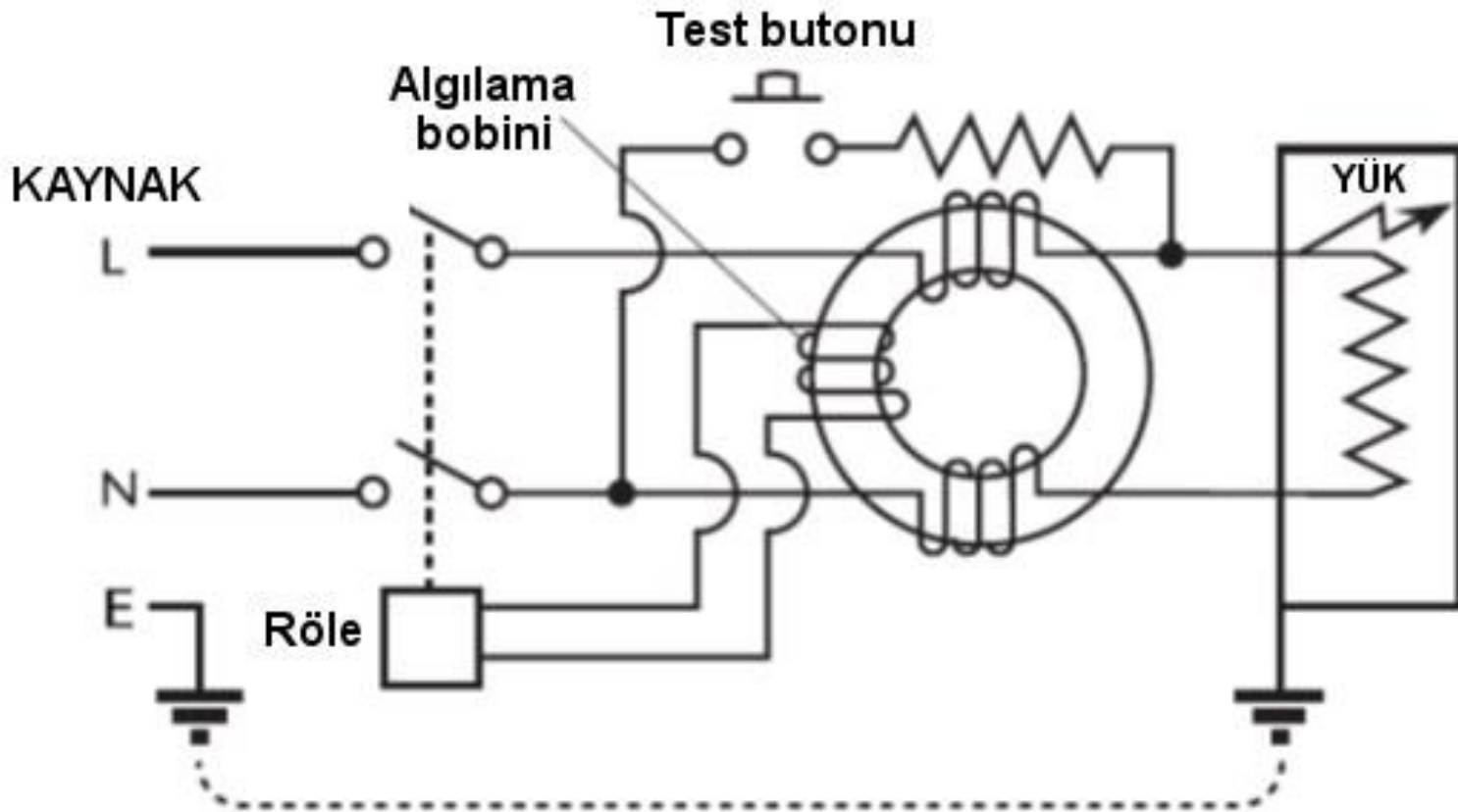
50V sınırına ve 30 mA. üzerindeki kaçak akıma
dikkat edilmeli, 32 A. Üzerinde şalter kullanılmalı

Elektrik İç Tesisleri Yönetmeliğinin 25.10.1996 tarih
22798 sayılı resmi gazetede yayımlanan son değişikliği
ile TEDAŞ'ın da zorunlu kıldığı Kaçak Akım Rölesi

Elektrik hatalıkları ve İSG

5-KAÇAK AKIMIN KONTROLÜNÜ YAPMA

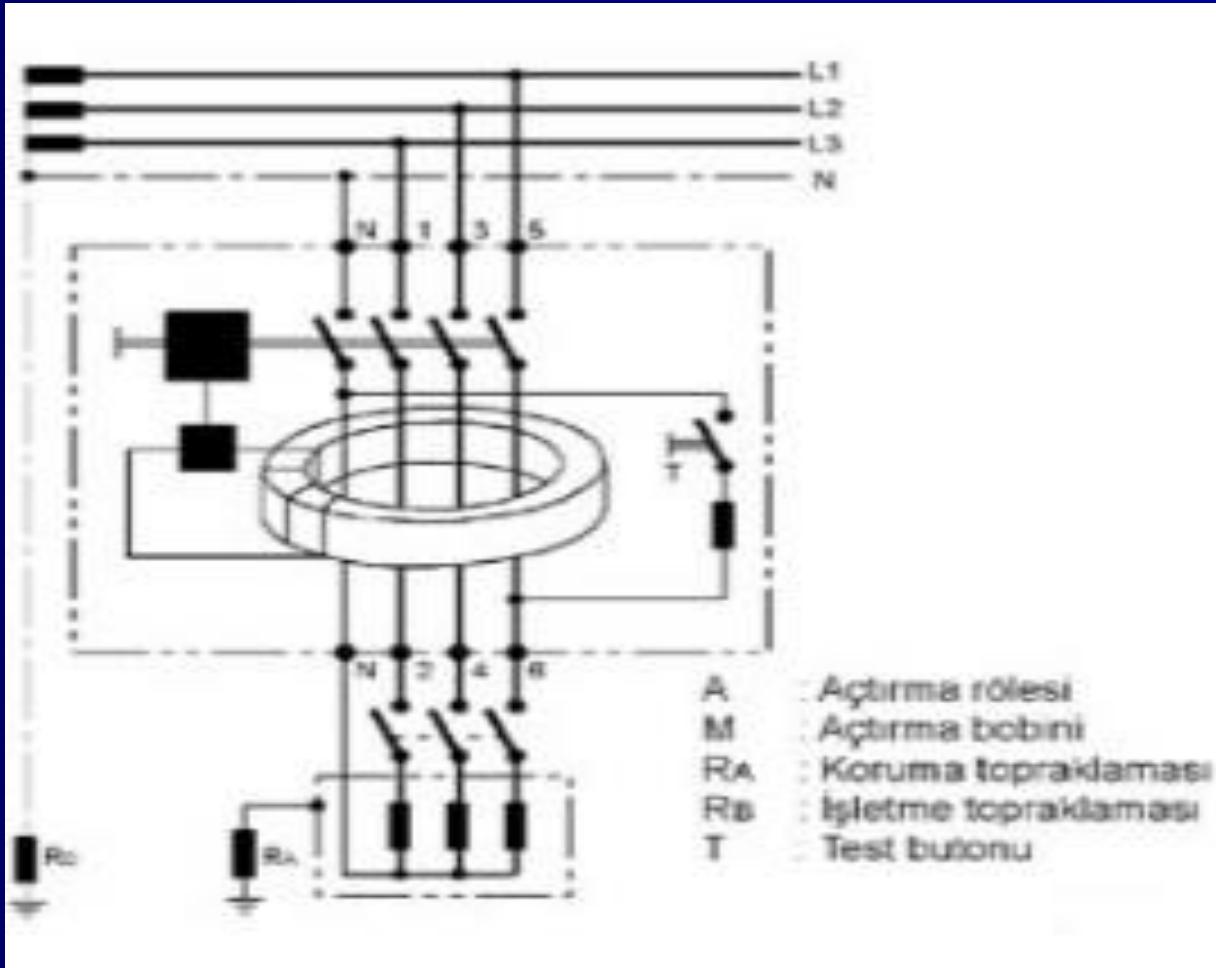
KAÇAK AKIM RÖLESİ ÇALIŞMA PRNSİBİ

5-KAÇAK AKIMIN KONTROLÜNÜ YAPMA

3 FAZLI KAÇAK AKIM RÖLESİ ÇALIŞMA PRNSİBİ

5-KAÇAK AKIMIN KONTROLÜNÜ YAPMA

HER PRİZ DEVRESİNDE MUHAKKAK KAÇAK AKIM RÖLESİ BULUNDURULMALI

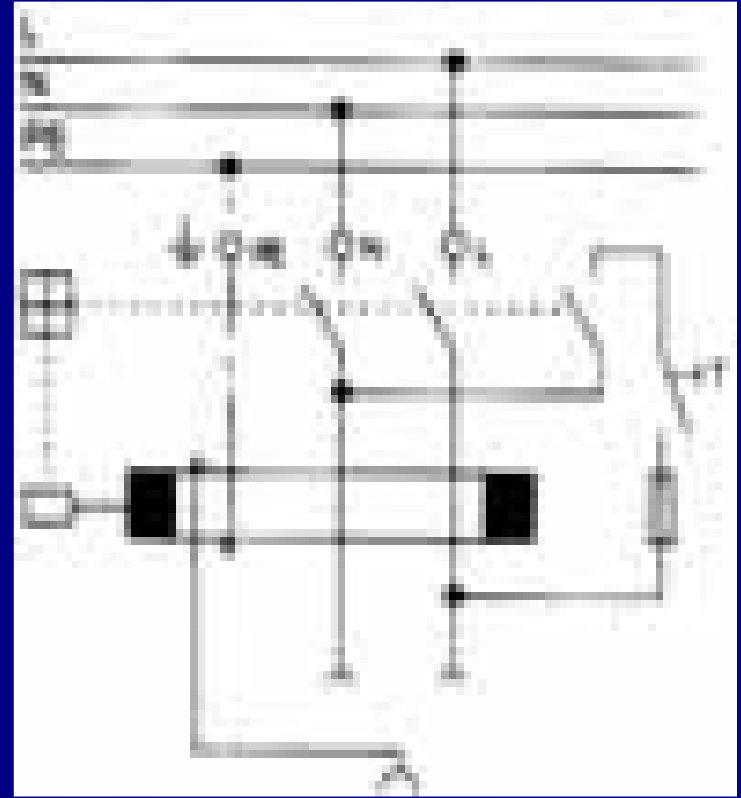

5-KAÇAK AKIMIN KONTROLÜNÜ YAPMA

III-45/67

3

HATA AKIMI KORUMA ANAHTARLI SIVA ALTI PRİZ

5-KAÇAK AKIMIN KONTROLÜNÜ YAPMA

KAÇAK AKIM KORUMA ANAHTARLI SIVA ALTI PRİZ

5-KAÇAK AKIMIN KONTROLÜNÜ YAPMA

KAÇAK AKIM KORUMA ANAHTARLI ÜÇLÜ PRİZ

KAÇAK AKIM RÖLELERİNİN TEST CİHAZI

Speed418, A, AC ve Seçici tip RCD (kaçak akım rölesi) nin akimlerini ve açma sürelerini otomatik olarak test eder.

Cihaz ayrıca RCD' leri açmaksizin fazlar arası, faz nötr ve nötr toprak kısa devre empedanslarını ölçer, olası kısa devre (PSC) hesapları ile beraber faz sırasını gösterir.

BÖLÜM 2

6 ELEKTRİK KONTAĞINDAN KAYNAKLANAN YANGIN

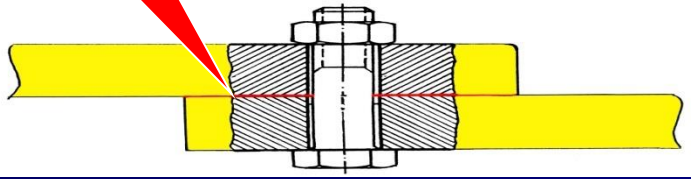

III-46/67

6-ELEKTRİK BAĞLANTILARINDA KÖTÜ TEMAS

ISINMAYA NEDEN OLAN BAĞLANTI NOKTALARI

OKSİT

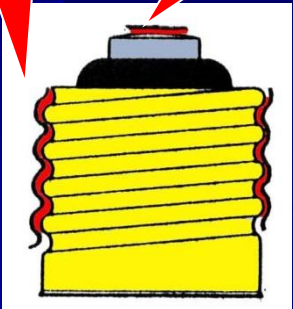

Gevşek bağlantı,

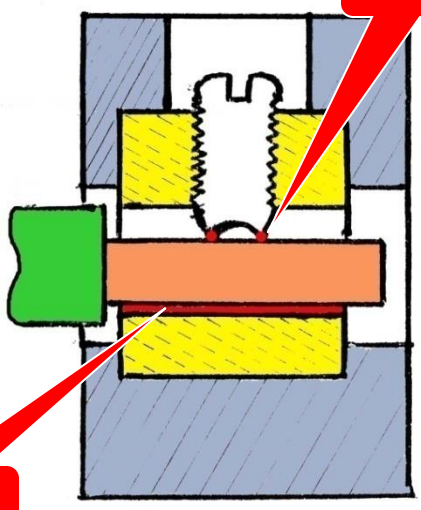
Gevşek temas

OKSİT

OKSİT

OKSİT

OKSİT

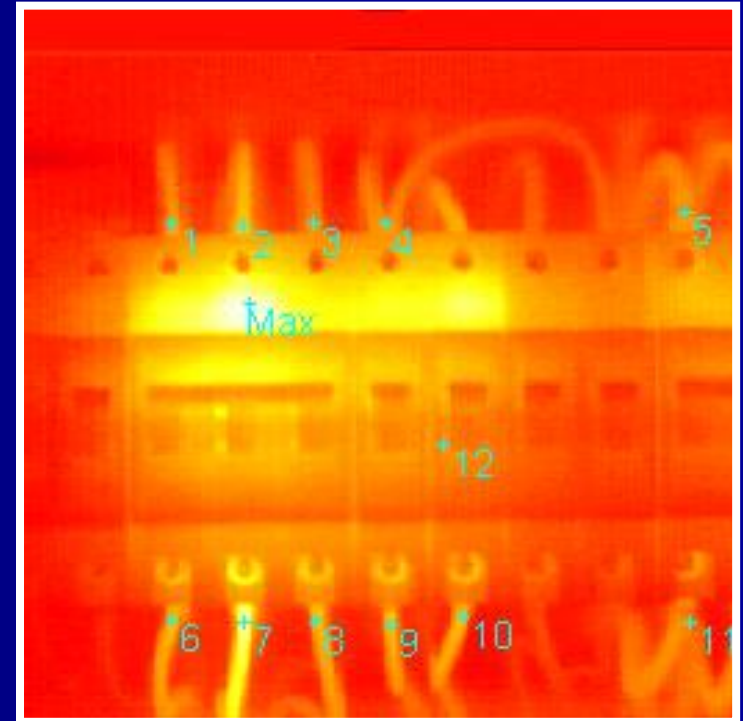
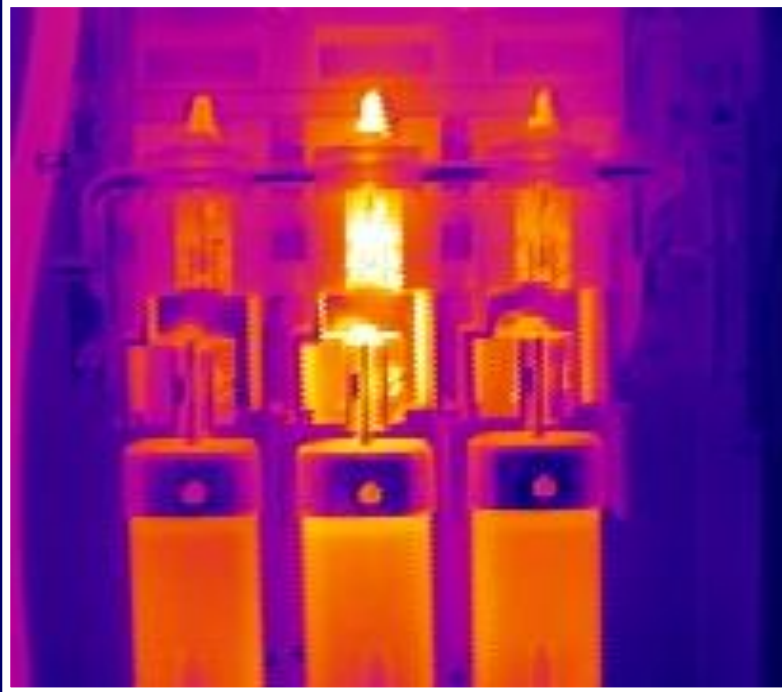
- Kötü temas noktalarında geçen akım küçük arklarla temas noktasında karbonlaşma olur, dolayısıyla geçen akım ile bu noktada ısı daha da yükselir ve neticede çevreyi yakarak yangına neden olur.

III-47/67

6-ELEKTRİK BAĞLANTILARINDA KÖTÜ TEMAS

ISINMAYA NEDEN OLAN BAĞLANTI NOKTALARI

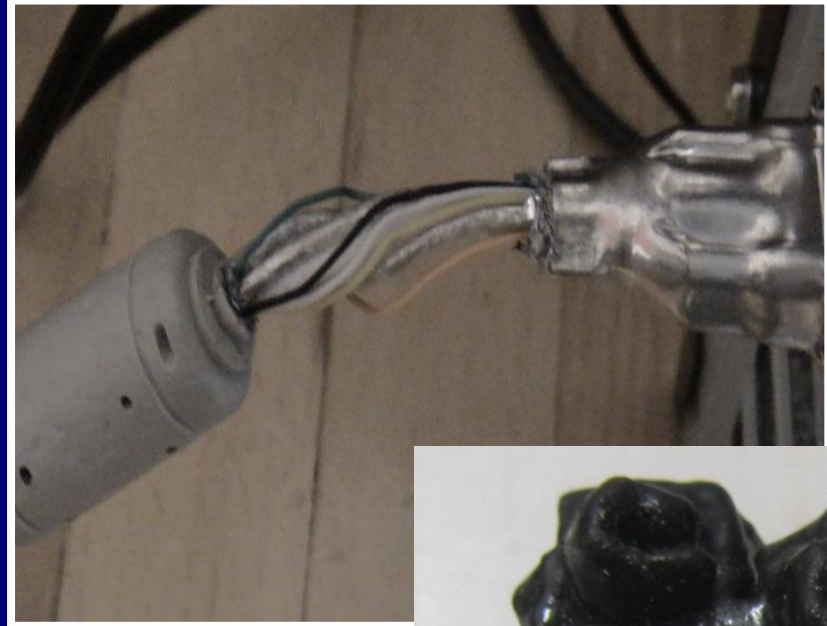
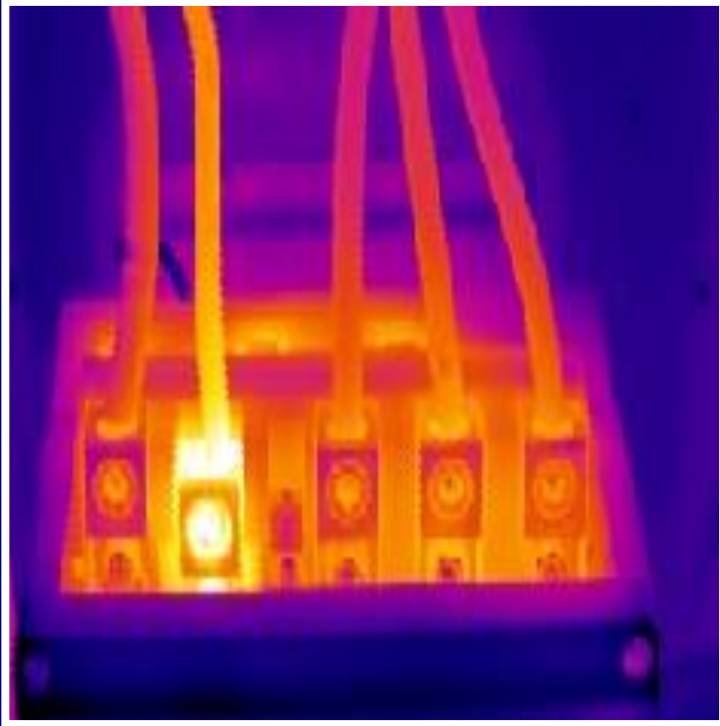

III-48/67

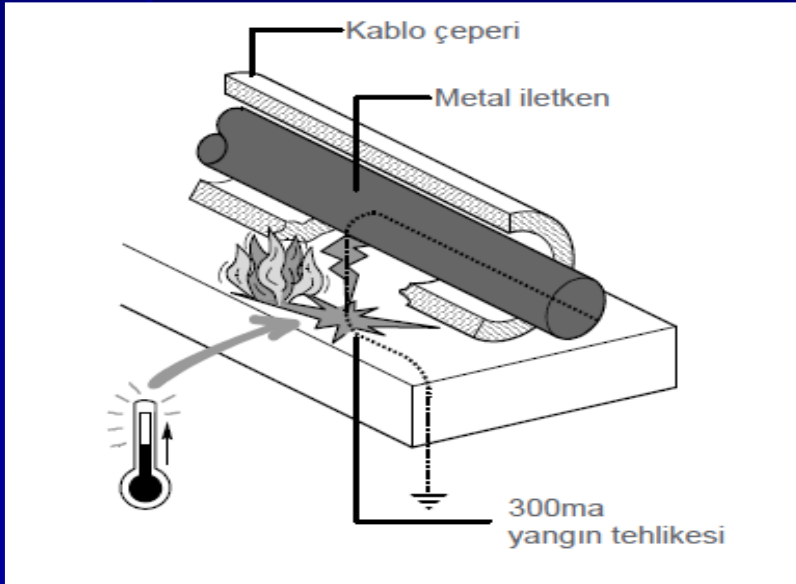
6-ELEKTRİK BAĞLANTILARINDA KÖTÜ TEMAS

ISINMAYA NEDEN OLAN BAĞLANTI NOKTALARI

5-KAÇAK AKIMIN KONTROLÜNÜ YAPMA

Yangın Kaçak akım rölesi / Artık akım rölesi

Kötü temas ile ısınma
ve kaçak akım

Aşırı
akım ile
ısınma ve
kaçak

300 mA. Hassasiyetinde
Yangın koruma
Kaçak Akım Röleleri

TEKNİK UYGULAMALARDA ELEKTRİK TEHLİKELERİ ve İSG

Gelecek ders BÖLÜM 3

- BAKIM ONARIMDA OLUŞAN ELEKTRİK TEHLİKELERİ
- AYDINLATMA ŞİDDETLERİ
- ÜLKELERDE GERİLİM VE FREKANSLAR
- YG HÜCRE TEÇHİZATI, TEHLİKELER VE ÖNLEMLER
- YÜKSEK GERİLİM YAKININDA ÇALIŞMA
- ELEKTRİK EMNİYET MESAFELERİ
- FEN ADAMLARI YÖNETMELİĞİ
- ELEKTRİK BİRİMLERİ VE BAZI FORMÜLLER
- PARATÖNER HAKKINDA GENEL BİLGİLER
- ÖNERİ VE TAVSİYELER

TEKNİK UYGULAMALARDA ELEKTRİK TEHLİKELERİ ve İSG